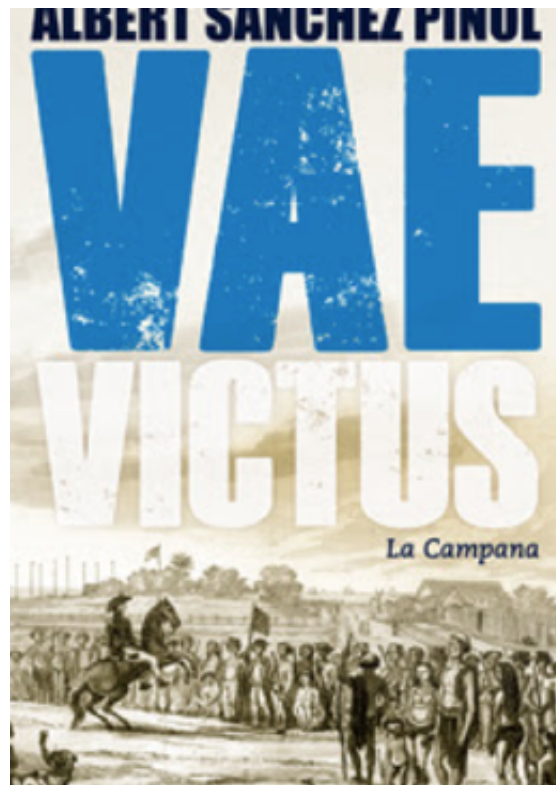

La crítica de 'Vae Victus', la nova novel·la d'Albert Sánchez Piñol

Les noves aventures i desventures de Martí Zuviría el porten de l'Amèrica del Nord colonial fins a Nova Zelanda, passant per França, Espanya i Anglaterra, i per la Barcelona dominada pels Borbons

PERE ANTONI PONS CRÍTIC LITERARI | ACTUALITZADA EL 18/11/2015 12:05

Vae Victus

Crítica de 'Vae Victus'. Autor: Albert Sánchez Piñol. Editorial: La Campana. 527 pàgines

“A toda magna tragedia le sucede una deplorable comedia”, afirma Martí Zuviría tot just al començament de 'Vae Victus'. La frase, inexacta en termes històrics, és una justa presentació de les dues últimes novel·les d'Albert Sánchez Piñol. Si Victus era una història eminentment èpica, amarada de la intrepidesa vibrant de les millors novel·les d'aventures del segle XIX, 'Vae Victus' es mou més aviat dins el camp de la **picaresca**, recorre a les formes d'humor més esperpèntiques -o més grotescament escatològiques- i assumeix que la Història és un acudit cruel, injust i sense gaire gràcia.

Això no impedeix que, tallada amb un patró similar, 'Vae Victus' tingui diversos punts en comú amb la seva predecessora. De totes les comparacions, en tot cas, **és 'Victus' que hi surt guanyant clarament.**

La similitud més perceptible és que **totes dues novel·les estan narrades com unes memòries** que el protagonista, un vell Martí Zuviría de 98 anys, dicta a la seva sofrida criada. A diferència del que passava a 'Victus', en què els canvis d'humor i la volubilitat de caràcter del narrador quedaven cohesionats per la dimensió tràgica essencial del nucli del seu relat -la caiguda de Barcelona i la pèrdua de les llibertats catalanes-, aquí tot fa una impressió molt més desordenada i descosida. El problema no és que Zuviría, al llarg de la novel·la, es mostri canviant -ara cínic o despòtic o sarcàstic, després solemnement ètic, més enllà pacientment didàctic i encara més enllà amb efusions melodramàtiques-; el problema és que les expressions contradictòries d'aquesta volubilitat no encaixen de manera natural entre elles. En general, el to narratiu que sol imposar-se per sobre dels altres és el del Martí Zuviría xacrós i xaruc, una mica irritant i carregós, amb propensió a les diatribes humorístiques de traç gruixut: "Si Amèrica era el culo del mundo -per referir-ne una de tantes- sus colonos eran el estiércol".

Una segona similitud, igual d'evident, és que **totes dues tenen una estructura i un argument itinerants**. Però mentre que 'Victus' trobava en la Guerra de Successió un marc que contenia i donava forma als diversos materials que la conformaven, 'Vae Victus' se la juga i aposta per una **ambiciosa dispersió**: d'escenaris -de l'Amèrica del Nord colonial fins a Nova Zelanda, passant per França, Espanya i Anglaterra, i per la Barcelona dominada pels Borbons-, de dates -l'acció transcorre en diferents moments entre els anys 1715 i 1770- i d'aventures. Conseqüent amb aquesta dispersió deliberada, la novel·la està formada per quatre episodis llargs com 'nouvelles' que presenten certes connexions argumentals i de personatges, però que poden llegir-se autònomament. Aquesta naturalesa episòdica, que dona a 'Vae Victus' versemblança històrica perquè l'emparenta amb la més canònica literatura del XVIII, permet enriquir notablement el text, però té el perill d'ampliar tant el camp d'acció que les rocambolesques peripècies del protagonista a la fi resulten més erràtiques que excitants.

La impressió és la d'estar llegint una acumulació de materials narratius diversos només units per l'argamassa d'una veu. És una veu que, a més, explica les històries amb voluntat anecdòtica i sense una intenció de conjunt, més enllà de **reiterar l'odi venjatiu que sent contra els Borbons** i d'insistir en el desemparament biogràfic i existencial a què el va condemnar la derrota del seu país.

Òbviament, 'Vae Victus' també presenta, aquí i allà, **frases enlluernadores, detalls psicològics penetrants, interpretacions morals sagaces i situacions narrades amb un pols ferm**. Al capdavant, estem parlant d'Albert Sánchez Piñol. Amb tot, 'Vae Victus' és lluny dels millors títols de l'autor de 'La pell freda'. Aquí, la fluïdesa narrativa és llastada per l'abruptesa amb què les instructives contextualitzacions historicomilitars s'insereixen dins el cos narratiu, per uns diàlegs en ocasions dramàticament forçats, per unes trames amb algunes sorpreses i girs preparats amb massa poca paciència per no resultar gratuïts i efectistes, i per un esperit còmic que només puntualment provoca les rialles del lector.